

גוט שבת Gut Sábész

22. évfolyam 17. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:13 • כ"ז טבת תש"פ • 2020. 1. 24. • פרשת וארא • Szombat kimenetele: 17:23

„A gyűlöletre méltósággal kell emlékezni”

200 diák vett részt a Gettófalnál rendezett megemlékezésen

A budapesti gettó felszabadításának 75. évfordulója alkalmából a Dohány utcai emlékfalnál tartott az EMIH megemlékezést.

75 évvel ezelőtt egy hajszálon múlt, hogy a budapesti gettóba zárt 60-70 ezer zsidó megmenekült, miután a szovjet hadsereg felszabadította őket – emlékezett beszédében Köves Slomó. Az EMIH figyelmeztetett arra is, hogy ahogy folyamatosan fogynak a túlélők, úgy kell nekünk átgondolnunk, hogyan tudunk megemlékezni. Pokorni Zoltán néhány nappal korábban elmondott megrendítő beszédére utalva arról is beszélt, ahogy nem érdem az áldozatok leszármazottainak lenni, ugyanúgy nem bűntettesek unokáinak lenni: „[...] A gyűlöletre méltósággal kell emlékezni. Nem az a kérdés, hogy kik voltak a szüleink, hanem hogy mit kezdünk az emlékekkel.”

Ezután Fahidi Éva túlélő beszélt, mintegy a rabbi szavaira reflektálva: „Mi túlélők biztos, hogy nem akarunk gyűlölni. Egyrészt azért, mert nem akarjuk, hogy olyan legyen a lelkünk, mint azoké, akik bennünket gyűlölnek. Másrészt azért, mert tudjuk, hogy semmi más nem lesz a gyűlöletből, mint újabb gyűlölet.”

Yacov Hadas-Handelsman izraeli nagykövet Raoul Wallenberg-ről és Herzl Tivadarról is szólt beszédében: „A zsidó közösséget érintő veszély nem szűnt meg, az ördög nem alszik, és 75 évvel a gettó felszabadítása után ismét nő az antiszemitizmus a világban. Ezért fontos az emlékezés, hogy megakadályozzuk, hogy ez még egyszer előforduljon” – jelentette ki.

Niedermüller Péter, Erzsébetváros polgármestere a szembenézés felelősségéről beszélt,

majd a résztvevők a Budapesti Ortodox Rabbinateus vezetője, Oberlander Báruch rabbi vezetésével gyászimat, kadist mondtak az áldozatok emlékére és mécseseket gyűjtöttek az emlékfalnál.

A megemlékezésen hat középiskola több mint 200 diákja vett részt, akik a beszédek elhangzása után Fahidi Éva túlélővel beszélgettek a Bét Menáchem Általános Iskolában. A beszélgetés nyitásként Megyeri András Jonatán beszélt diákoknak, az ezt követő beszélgetést a Maimonidész Gimnázium tanára, Gaál Julianna vezette. Fahidi Éva közvetlen szavai mélyen érintették a diákokat, kérdéseikre az idős hölgy családja történetén túl a koncentrációs táborban töltött napokról, a háború előtti és utáni életéről és a kárpótlás lehetőségéről is beszélt.

HANNA KLUB – brisz, hajvágás, zsidó nevelés

Szeretettel meghívjuk Önt és családjának hölgy tagjait a Hanna Női Klub következő eseményére.

Hogyan lettem mohel? – Köves Slomó vezető rabbi mesél – **Az élet kezdete** – táncelőadás a Bét Menáchem iskola előadásában

– **Az alternatív iskola előnyei és hátrányai** – Nahalka István oktatáskutató

– **Tubisvát és a hajvágás** – játékos vetélkedő

– mandalakészítés, kóser vacsora, tombola és sok barát vár!

Időpont: január 26. 17:00 óra

Belépőjegy: 1500 Ft

Részvételi szándékát, kérjük, jelezze a 268 0183-as telefonszámon vagy e-mailen:

hannaklub@zsido.com

Márai-est Óbudán



Különleges előadásra vártak az érdeklődőket az Óbudai zsinagógában: Hegedűs D. Géza színművész önálló estjén Márai Sándor *Hallgatni akarom* című művéből adott elő. A teltházas előadáson különleges betekintést nyerhettek a nézők az Anchluss-tól a háború utáni terjedő időszakba: a magánéleti szálakkal átszőtt valóságos olyan pontos történelmi beszámoló, melyet csak a korszakot átélő és megélt szerző nyújthat az utókornak. A Kosuth- és Jászai Mari-díjas színművész előadása testközelbe hozta a ma is fájdalmasan aktuális visszaemlékezést.



Hetiszakas

A tíz csapás

Szakaszunkban – *Váérá* (2Mózes 6:2–9:35.) – a tíz csapás szabadul Egyiptomra, amelynek királya még mindig nem fogja fel, hogy nem az általa jól ismert bálványok egyike „áll ki” a héber rabszolgák mellett, hanem a világ Teremtője, a zsidók Istene. A fáraó,

Mózes figyelmeztetése ellenére, megkeményíti szívét, és csak fokról fokra hódol be az újabb és újabb csapások határára.

Szemünk előtt válnak a kishitű, elnyomott, megfélemlített, gáluti zsidók a megváltás letéteményeseivé.

Zsidó híradó

Mark Spitz Magyarországon lett bár micvá

A világ leghíresebb zsidó sportolója, az olimpikon úszó *Mark Spitz* látogatott Magyarországra az Év Sportolója Gála díszvendégként.

Itt tartózkodása alatt sportolókkal és rajongókkal is találkozott egy, a Maccabi VAC egyesület által szervezett találkozón. A találkozóról a Neokohn hírportál is beszámolt.

Mint írják, az egyre erősödő antiszemitizmus kapcsán *Spitz* határozott véleményt fogalmazott meg egy résztvevő kérdése nyomán: „a megfélemlítők természete olyan, hogy az elején csak próbálkoznak, felméri a terepet, hogy kire lehet agresszióval hatni. Amennyiben nincs azonnal érélyes és a megfélemlítőnél erősebb viszontválaszunk, akkor mi magunk prédává válunk” – mondta, majd hozzátette: „Nem azt mondom, hogy a legfőbb eszköz az antiszemitizmus elleni küzdelem-



ben a fizikai erő. Sokkal inkább az intellektuális erő.”

A beszámoló kitér rá, hogy *Spitz* magyar felmenőkkel is rendelkezik, ráadásul „rabbi is volt felmenői között, zsidósága gyermekkorától kezdve meghatározó szerepet játszik életében.” Ennek ellenére az úszóbajnokból lett üzletember és motivációs tanácsadó még sosem tette fel a tfilint azelőtt, így itt, Magyarországon lett bár micvá, amikor a beszélgetés végén az óbudai zsinagóga másodrabbija, *Stell Jichák* segítségével felvette az imaszíjakat. *Spitz* a beszámoló szerint „meghatottan követte a rövid imádsággal kísért ceremóniát.”

Két dudás egy csárdában?

Mózes nem tudott, és nem is akart egyedüli vezető lenni. Áronnak is ott kellett lennie mellette. Ő azonban sosem volt az a hagyományos másodhegedűs típus. Áron az emberek körében jóval népszerűbb volt, mint öccse. Egyfajta jófiú volt, a béke nagykövete, akit igazán könnyű volt szeretni.

Mózes más volt. Ő inkább tanár volt, mint tanácsadó; törvényalkotó, és nem terapeuta. Nem volt túl népszerű, tekintve, hogy mindig a megalkuvás nélküli igazságnak volt az élharcosa. Az, aki az igazságot keresi, időnként konfliktusokkal fog szembesülni. Az, aki pedig szüntelenül keresi az igazságot, állandó súrlódásban áll a világgal. Az ilyen ember lehet jó vezető, de csak ritkán válik a közösség kedvencévé.

A testvérpár által képviselt kettősség még haláluk után sem ért véget. Áron temetésén csaknem kétszer annyian jelentek meg, mint Mózesén. Nem meglepő módon azonban Mózes, és nem Áron halála volt az, amelynek hatására a népen tömeges kétségbeesés és tanácstalanság söpört végig. Áron halála gyászt, Mózesé félelmet idézett elő. A jó

vezető olyan, mint a pénz, csak akkor értékelik, ha már nincs.

Mózes tehát az igazságot teszteltette meg, Áron pedig a békét. Az igazság a becsületességet követeli meg, míg a béke a kompromisszumra való készséget. A zsidó nép Tóra-alapú megszervezéséhez azonban mindkettejükre szükség volt: Mózesre és Áronra is, avagy igazságra és békére egyaránt.

Ha az igazsággal szemben a békét részesítjük előnyben csak azért, mert előbbi időnként súrlódásokkal és kényelmetlenségekkel jár, akkor egy tisztavirág életű békéért nemcsak az igazságot fogjuk feláldozni – már rövid távon is – de hosszú távon még magát a békét is. Az igazság azonban nem elég, ha öncélú, annak végső soron mindig a békét kell szolgálnia.

Legyünk hívek az örökségünkhöz, és mindennapi életünk során se feledjük soha: a zsidó folytonosság biztosításának nincs kizárólagos letéteményese, a mózesi és ároni mintákra egyaránt szükségünk van.

Kovács Jichak rabbinövendék cikke Shimon Posner rabbi írása nyomán.



Imaidők a következő hétre (január 25-január 31.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetiszakas-ztanulás;
9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;
16.05 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök:

16.15 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)
Péntek: 13.00 *Minchá* délutáni ima (a Keren Orban);
17.00 **A tíz csapás kabbalisztikus jelentősége** (*Szabó György Menáchem előadása*);
18.00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15
Hetiszakas
a kabbala tükrében
10.00 Reggeli ima,
majd *Kidus*

Hétfő-péntek

(munkanapokon):
6.30 Reggeli ima
Péntek: 18.00 Tanulás
18.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:
9.30 Reggeli tanulás
(zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima,
majd *Kidus*

Péntek: 18.00 Tanulás;
Faith Áser rabbi
előadása;
18.30 Szombat-
fogadás, *Kidus*

Zsilip Zsinagóga

(XIII., Újpesti rakpart 1.)

Szombat: 9.30 Reggeli tanulás
(zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 18.00 Tanulás
18.30 *Kábálát Sábát*, *Kidus*

Cháj Galéria

(Szentendre, Pátriárka u. 6.)
Szombat: 9.30 Reggeli tanulás
(zsidó misztika)
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*
Péntek: 18.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Miért kell mindig imakönyvből imádkozni?

A Massachusetts állambeli Worcesterben nőttem fel. Chábád általános iskolába jártam, így már korán megismerkedtem a hászid tanításokkal. A bár micvám alkalmával az egyik tanárom, Velvel Konikov rabbi elvitt magával a Rebbéhez. Azt a találkozózt sohasem fogom elfelejteni.

Miután visszatértem Worcesterbe, elhatároztam, hogy a Rebbe hászidja leszek. Ez 1967-ben történt, a hatnapos háború idején, amikor a Rebbe meghirdette a tfilin-kampányt. Minden zsidó férfit arra biztatott, hogy tfilinben imádkozzon, mert ez a micva védelmet nyújt Izraelnek az ellenségeivel szemben. Ez nem volt egyszerű feladat. Idegeneket kellett megállítani az utcán és rábeszélni őket, hogy vegyék fel a tfilint. De mivel ez volt a Rebbe kérése, én is ez tettem.

Egy nap behívott az irodájába Hershel Fogelman rabbi, az iskola igazgatója, és megkérdezte: „Te is részt vettél a tfilin-kampányban tegnap?” Elmondtam, hogy így volt és azt is, hogy melyik belvárosi utcákat jártam végig. „Tudod, kinek a házába kopogtattál be? Worcester polgármesterébe! Tudd meg, hogy nagyon örült, amiért lehetőséget adott neki, hogy tfilint rakjon!”

Ebbe az iskolába a 11. osztályig jártam, majd a Rebbe tanácsára követtem bátyámat, aki a montreali Chábád jesivában tanult. Ezzel azonban volt egy kis probléma. Bár apám nagyon örült, hogy mindketten ilyen komolyan vesszük a zsidóságot, mégis azt szerette volna, hogy ha a saját jövőnket is építjük, és egyetemre jelentkezzünk. Azt mondta, hogy ideje elhagynunk a jesivát. Eleve nem értett telje-

sen egyet a döntésünkkel, és idővel egyre eltökéltebb lett. Elhatározta, hogy ellátogat a Rebbéhez. Tudta, hogy a Rebbe is járt egyetemre, így azt remélte, hogy majd sikerül meggyőznie arról, hogy nekünk is ezt tanácsolja.

Amikor értesültem a tervéről, nagyon ideges lettem. Apámnak nagyon határozott elképzelése volt az oktatásunkról, és félttem, hogy nem tudja majd türtőztetni magát a Rebbe jelenlétében, és tiszteletlen lesz.

Felesleges volt aggódnom. Egy kellemes, húsz perces beszélgetést folytattak, mely során a Rebbének sikerült meggyőznie

is. „Ha csak jesivában tanulnak, honnan lesz megélhetésük?” – tette fel a kérdést. A Rebbe megnyugtatta apámat, hogy nem kell aggódnia, mert az Örökkévaló gondoskodik rólunk. Minden embernek más az élethivatása és Isten képes mindenkit ellátni, bármi is legyen a feladata ebben a világban.

Érdekes módon apám elfogadta a Rebbe érvelését. Később sokszor elmesélte ezt a történetet nekem, mindig mosollyal az arcán. Mivel apám a megszokottnál több időt töltött a Rebbénél, a titkára, Groner rabbi többször belépett megnézni, hogy mi tör-

áldást tőle, hogy megfelelően tudjak imádkozni. Attól félttem, hogy nem ejtem ki elég pontosan a szavakat, és ehhez kértem a segítségét. A Rebbe a következőt javasolta: „Amikor imádkozol, nagyon figyelj oda és mindig használd az imakönyvet. Még egy egészen rövid ima alkalmával is”.

Meglepődtem, hogy ezt mondta, mert ez eddig is evidens volt a számomra. A Rebbe is mindig imakönyvből imádkozott, még akkor is, amikor csak egy áldást mondott el egy darab sütemény felett. Később értettem meg, hogy mi volt a célja. Amikor csoportvezetőként dolgoztam egy gyerektáborban, nem tudtam imakönyvből imádkozni, mert nekem kellett több száz gyerekre felügyelnem az imák ideje alatt. Ekkor vált világossá, hogy a Rebbe azt akarta mondani, hogy amikor lehetőségem van, mindig imakönyvből imádkozzam, még a legrövidebb imák esetében is, mert eljön majd az idő, amikor imakönyv nélkül kell elmondanom az imákat.

A Rebbe minden egyes találkozó végeztével rám nézett egy másodpercre. Ezeket a pillanatok sohasem felejttem el. Mintha azt mondta volna: „Megmondtam, mit kell tenned, most menj és tedd meg! A hászidom vagy, én pedig a Rebbéd és ezeket kell megtenned nekem.”

Elchonon Lisbon

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe



Elchonon Lisbon rabbi 1982 óta vezeti a Park Heights-i Chábád-központot Baltimore-ban. Az interjú 2016 júniusában készült.

apámat. Később apám elmesélte, hogy nagyon szívélyesen fogadta a Rebbe, így ő sem viselkedhetett másként. Ezzel együtt előadta az álláspontját. Elmondtam, hogy nem kell ahhoz állandóan a jesivában ülni, hogy valaki vallásos zsidóként éljen. Az egyik bátyámat hozta fel példának, aki egyetemet végzett, tanárként helyezkedett el, mégis vallásos zsidóként élt. Elmondtam, hogy ezt az utat szánja a többi gyerekének

ténik. A harmadik alkalommal a Rebbe felemelkedett a székéből és megkérte, hogy zárja be az ajtót. Nagyon megérintette apámat, hogy a Rebbe ennyire fontosnak tartotta a beszélgetésüket. A Rebbe képes volt rá, hogy egy találkozó alatt teljesen átformálja apám gondolkodását és leszerelje az ellenkezését.

A későbbiekben én is többször találkoztam a Rebbével. Egy alkalommal azért kértem

Kóser konyha

Gyümölcsös csirketagine

húsos

glutén- és tojásmentes

2 kg csirkecomb és -mell vegyesen; olaj; 2 nagy fej lilahagyma szeletelve; egy-egy maréknyi aszalt szilva, szárított sárgabarack és szeletelt, hámozott mandula; ¾ pohár szilán (datolyaméz); 1 dl kóser fehérbor; víz



A tálaláshoz: szárazon pirított mandulaszeletek; felapított friss koriander

A fűszerkeverékhez: 1 citrom reszelt héja; só, ízlés szerint; durvára darált bors, ízlés szerint; 1 kk. kurkuma; 5 nagy fokhagymagerezd összetörve; egy darabka gyömbér lereszelve; ½ kk. római kömény; 1 kk. örölt koriander; 1 kk. fahéj

A tagine aljában olajat hevítünk. Ennek hiányában egyszerű lábosban is elkészíthetjük, ekkor figyeljünk, hogy az elpárolgott folyadékot pótoljuk. Beledobjuk a húst, rászórjuk a fűszerkeveréket, minden oldaláról átpirítjuk. Kivesszük az edényből a húst beletesszük a lilahagymát. Hozzáadjuk a szilánt, a bort, az aszalt szilvát és barackot, majd elkeverjük a hozzávalókat. Visszatesszük az edénybe a húst, és lezárjuk a tagine-t. Tálalás előtt szárazon pirított mandulával és friss korianderrel megszórjuk.

Kérdezd a rabbit!

Lehet-e zsidó nevet adni egy halottnak?

Tisztelt rabbi úr!

A ... Hitközség vezetőségének nevében kénytelenek vagyunk Önhöz fordulni. A tegnapi nap során történtek miatt... A gyászimában az elhunyt neve László ben Avrohomként [a cikkben az elhunyt méltóságának megőrzése érdekében nem a valódi nevet használjuk] hangozott el! Ez hogy lehetséges? Lehet-e a László ben Avrohom nevet bemondani hangosan a Kél molé ráchamimba?...

A ... Hitközség vezetősége

Tisztelt Vezetőség!

Minden zsidónak „jár”, hogy zsidó neve legyen, amit ideális esetben születése után rövid idővel meg is kap. Ilyenkor a szülők döntenek a gyerek nevről és azt ki is hirdetik a lányok esetében a tóraolvasások (lásd A rabbi válaszol 1. kötet 63. fejezet eleje), fiúk esetében a körülmetelési szertartás folytatásaként (lásd uo. 2. kötet 26. fejezet).

Sajnos napjainkban sok zsidó van Magyarországon is, aki születésekor nem kapott héber nevet. Ez azonban az ember élete során bármikor orvosolható: van lehetőség akár felnőttként is dönteni erről, és felvenni egy héber nevet, amit az illető magának választ. Ezt ugyanúgy, mint az újszülöttnél, kihirdetjük, és onnantól ezt a nevet viselheti. Azonban a névadásról kiskorú esetén a szülő, felnőtt esetben pedig csak ő maga dönthet, másnak nincs joga elnevezni őt az akarata és beleegyezése nélkül.

Rábénu Áser (1250?–1327), akit leginkább a ROS mozaikszóából eredő nevével ismert, beszél egy emberről, aki annyira szégyellte, hogy az apja kitért, hogy felvett egy kitalált apai ne-

vet a valódi helyett, és ezt használta pl. amikor felhívták a Tórához. Később el szeretett volna válni és a válólevélen ezt a kitalált apai nevet akarta használni. A ROS azonban úgy döntött (Sut háRos 17:12.), hogy az ember csak a saját nevét változtathatja meg, az apját nem, így a válólevélben nem használhatja a kitalált nevet. A véleményét idézi a Sulchán áruch (EH 129:10. lásd még Oholé sém 1:3.).

Schreiber-Szofér Mose (1762–1839) pozsonyi rabbi még ehhez



hozzátette (Chátám Szofér responsum EH 2. kötet 17. fejezet), hogy ha senki már nem ismeri őt az apja valódi nevével, akkor azzal sem írhat válólevelet, amíg ismertté nem teszi. Egyetlen lehetőség az, hogy visszaveszi apja valódi nevét, azt használja 30 napon keresztül, ami idő alatt legalább háromszor fel kell hogy hívják a valódi apai nevével a Tórához. Így ez a név eléggé ismert lesz ahhoz, hogy érvényes válólevelet tudjon ezt viselve adni.

Egyetlen eset kivételével egy halottnak nem lehet zsidó nevet adni. A kivétel az, ha chász vösólem, Isten őrizzen, egy kisbaba még a névadása előtt meg-

hal. Neki ilyenkor, temetésekor adnak nevet a szülők, azért, hogy „Isten emlékezzen meg róla és keljen fel a halottak felámadásakor” (SÁ JD 263:5.). Fontos kiemelni, hogy egy elhunyt újszülött még semmilyen nevet nem kapott, márpedig jár neki az elnevezés, ráadásul a szülőknek joga van gyermekük számára nevet választani és kihirdetni azt. Ez azonban nem áll a kérdésben említett esetre, hiszen ő nagykorú, és már használt egy (polgári) nevet.

Aki tehát úgy, mint esetünkben, felnőttként, de zsidó név nélkül hunyt el, annak halála után – vagyis a beleegyezése nélkül – senki nem tud zsidó nevet adni. Ezt sajnos korrigálni már nem lehet. Ha vele kapcsolatban valaki mondjuk a kitalált Áron nevet használná, akkor az egyáltalán nem kapcsolódna hozzá. Ezt az itt maradtoknak – ha szívfájdalommal is, de – el kell fogadniuk, és az elhunyt által egész életében viselt polgári nevet használni a temetési szertartás során is, és László ben Avrohomként emlékezni az elhunyra.

Tisztelettel
Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Cseh Viktor, Dénes Anna,
Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

